

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K. 12 — Za po godine K. 6 — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K. 12. — Za Inozemstvo na godinu K. 12 i suviše poštarski trošak: — Pojedini br. 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilike sv. Jakova. — Oglaši, pribroćena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para petit redak ili pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Sloboda štampe.

U zadnjem smo broju na ovom mjestu razložili, kako smo mi Hrvati raztrgani i razdieljeni na različite tudjinske uprave i kako nam je dužnost jedni druge podpmogati, ako ćemo da budemo barem u svjeti jedinstveni i da se odhvamo nastojanju tudjincu da nas uništi. Za podkrepu ovih naših tvrdnja dolazi nam sada u pomoć vlasta ili magjarska ili austrijska, ne znademo pravo. Ovih dana je naime bila izdana dozvola „Slavenskoj Misli“ u Trstu, da može opet u Bosnu i Hercegovinu, a malo kašnje zabranjeno je „Novom Listu“ na Rici užaz u ovu polu monarhiju.

Dakle jedan hrvatski list jednom može, drugi put ne može zalažiti u hrvatske zemlje, sve kako se svidi visok vlasti u Beču ili Pešti, koje za stalno ne rade to da prevelice skribi za nas, nego jer bi na taj način htjeli zaprijetiti ili pogovoditi stanovnictvo političkim strujama.

„Slavenska Misla“ bila je jednom proti austrijskoj protunarodnoj upravi u Bosni i za to joj je ulaz bio zabranjen. Danas je austrofilika, njeki misle da je i subvencionirana, pa vlast odmah joj dopušta ulaz.

„Novi List“ koji izlazi na Rici širi misao protuhrvatsku, a vlast ga sada zabranjava.

Misli li vlast ovim, da će Bošnjaci uzljubiti austrofilizam „Slavenske Misli“ ili da će Dalmacija, jer je ulaz „Novom Listu“ zabranjen, postati prijateljica austrijske političke misli?

Ona se jako vara. Naša narodna misao nije toliko slaba, da bi se dala skrenuti sa svoga puta, jer se jedan ili drugi list progoni.

Progonjeni smo bili i mi, pak je li to pro-mjenilo u čemu mišljenje naše ili ono našega pu-čanstva? Baron Chlumecki je bio preporučen struje mjeru proti našem novinstvu. Kako vidimo počelo ga se slušati, pak misli li vlast da će takovim mjeram ugusiti bilo i jednu misao koja njoj ne godi? Da misli, o tom nema dvojbe, kad poduzimlje mjeru koje ju ne mogu prikazati u dobrom svjetlu, ali da se vara ne može biti također dvojbe, jer ni ona, ni nijedna vlast na svetu ne može ugusiti misao, rieč, slogan. Progonit može, ali uništiti ne može, jer nema sile koja može vladat a kamo li svladat misao i rieč?

To su već sve prosvjetljenje države uvidile pa su slobodu rieči i štampe uzakonile. To se uzakonili i u Austriji. Ali kao sve, tako i ovo na polovicu, na način da vlast jednom može, a jednom ne treba da progoni, a progonit, kaznit, a osudit može uvek kad god hoće, kad god misli da je to njoj probitočna.

Nego mislimo da se vlast vara u svojim mjerama, jer svaka zaplijena, svaki progon šodi njoj više nego slobodna rieč. Progonjeni niko ne odobrava i progonstva radiju odporom u duši, u svjeti narodnoj. Naprotiv sloboda nikomu ne šodi, a pomaže uprav onima, koji pomoći trebaju, narodu, občenitosti, dakle i svakom pojedincu. I za to su danas svi prosvjetljeni za neograničenu slobodu, jer sloboda ni onda kad je izrabljivana i upotrebljavana u zle i nečiste svrhe ne može škoditi, jer radja odporom svih dobrih, svih dobromisličnih. Radja intensivnim borbotom dobra proti zlu, intensivnim radom da broj dobrih poveća. Tako i štampa pa makar bila i prodahnuta bog zna kojim mislima končano ne čini drugo, nego da se poveća prosvjetla, blagostanje u svim slojevima pučanstva, jer i zli tiskaju dobre da više za njih rade, a da ih ne izgube.

S ovih razloga mi smo za slobodu štampe, ali da se ona kako i treba uzakoni, pa dok god bude vlast štampu progonila ne možemo nego prosvjetovati, a dužnost je svih naših zastupnika da kao jedan ustanu proti progonima bilo s koje strane. Ovo govorimo jer znademo, što hoće biti osamijeni, pa uprav jer znademo pozivamo sve na odpor proti progonima vlade, jer ste je danas jednom može biti sutra drugomu, a zlo je kad se jednomu zo dogodi da drugi miruje, kao što su skoro svi i sve novine mirovalo, kad se naši progoni.

Kažu da je „Novi List“ bio obustavljen intrigom magjarske vlade, jer da bi tako htjeli pri-

siliti Supila na popuštanje. U to ne vjerujemo, jer u pitanju hrvatskoga jezika sa Magjarama ne odlučuje sam Supilo, nego cijela delegacija. Dogodilo se i Supilo i svim delegatima bog zna što, oni ne mogu popustiti. To je danas najlož, a ponijenje je dovaditi pitanje slobode štampe u Austriji sa držanjem naših delegata u Pešti.

Sloboda štampe mora vladati u ovoj državi bez obzira na političko držanje nas Hrvata. Naše novinstvo mora biti slobodno.

O jednoj neredovitosti.

Sabor u Zadru još je god. 1890 u sredini 29. listopada izradio jednoglasnu želju, da bi se vlast zauzela, kako bi se kod c. k. poreznih uredu uredilo upisivanje pojedinih iznosa poreznika tako, da svaki poreznik bude upisan na naročitoj strani glavne knjige za sve njegove pasivne i aktive svtote, i da svakome porezniku bude uručena naročna knjizica, u kojoj moraju biti upisane sve likvidacije i sve namirnice za njega, jednakao као u glavnoj knjizi.

I kašnje je bilo u saboru opet upita vrhu ovog pitanja, a vlast je po običaju jednostavno občela da će se zelje sabora uvažiti.

Sabor je to učinio radi više razloga, pa i radi same tačnosti, jednoličnosti i preglednosti poreznih podataka, da ne bude potrebo ka i zamršnosti pri sastavljanju izbornih imenika. To je trebalo i treba na žalost još uvek, jer kako su i danas vodjene upisne u poreznim knjigama, nije moguće nipošto sastavljati redovite i pravedne izborne imenike u suglasju sa zakonom, a još manje u suglasju njekih formalnih stihačanja i propisa, koji iako se već dobrano zabacili u praksi, mogu još uvek izbit na površinu i dobro poslužiti stanovnikom samovolji.

Pošto nisu dalje novi izbori zastupnika za sabor u Zadru, nalazimo zgodnim iztaknuti, da se u pogled tih poreznih podataka nalazimo još uvek pri starome i kako će opt biti muke pri sastavljanju izbornih imenika. Kod poreznih uredu vlasta još uvek stara pomutnja. Tu je obično svemu udovoljen, kad je zajamčeno samo pobiranje utančenog poreza, dok se vrlo slabo ili nikako ne gleda od koga se porez pobire, jer je li od upisnika ili od drugoga, i tako ovrha može biti koga zahtvati. Gleda se dake vlasti na utjevanje svtote, nego li na pravnu vrednost poreznog doprinosa.

Ista vlast može po tome uvidjati, da na taj način poreznicima nisu zajamčena građanska ustavna prava, koja potiču od plaćanja poreza. To je i ponukalo občinu Kotorsku, da se ovim danom posebnom predstavkom obrati na Namjestništvo, tražeći da se pitanje o uredjenju upisivanja poreznih iznosa kod poreznih uredu svede na pravu mjeru. Sigurni smo, da će te predstavku biti jednodušno poduprili i sve druge občine u pokrajini.

Ne uvaži li se ta predstavka trebat će i ovog puta da sve občine u Dalmaciji udare na stare muke pri sastavljanju izbornih imenika, trebaće da vrlo dobro upoznaju svakog izbornika napose, da se oko njega dosta dugo i težko pozabave, ako će uspijeti u usredotočenju poreznih podataka.

Držalo se je, da će još god. 1896. vlast uređiti ovu stvar, a kada tomu sad smo u godini 1907, a stvar nije još uređena, kako to treba i zahtjeva pravo i pravica.

Jos je vlast na vrieme, da izvrši što mora. Pred njom će biti već predstavka občina, ili ako još nije, bit će do koji dan. Neka je uvaži, neka po njoj odredni, što je nužno i praktično, da barem tako bude jedna neredovitost manje u javnoj upravi Dalmacije.

Zadnji trzaj Frankovštine.

Dr. Josef Frank postao je pravašem pod svoje stare dane i odmah je stupio u prveređe stranke. On je imao tada puno časopisa na razpolaganje, pa kao bogat čovjek i brat uplivnog novinara mogao je i imao je sred-

stava da ruši svoje protivnike. To je on i radio, tako da je u domaćem i vanjskom novinstvu svoju osobu uveličavao, a sve ostale oglasavao. Svi stari pravaši bili su mu nebjani, nemarni, neuzrajni, premalo ozbiljni i koristili. Staro pravaštvo mu je postalo ukočeno, pasivno, negativno, pa je uveo moderno pravaštvo, koje je osudilo Rukavini, ulagalo se Khuhen-Hedervaryu, prikazivalo deranom i ludjakom svakoga, koji je tog bana, magjarskog pandura, napadao oštrom izrazom u saboru „pod zaštitom imuniteta“. Išao je i dalje, pa je bivšu stranku prava proglašio u saboru buntovnom, a svoju novu parlamentarnom, legalnom, ustanovom. Dok on nije bio u stranci, ona je bila tobož samo u zametku, četica, a on je radio kao crv da stranka uznapreduje i postane obziljnim političkim faktorom“. On je pače „najviše radio da se ideja narodne slobode i nezavisnosti širi po hrvatskom narodu; on je mlađi narodnoga jedinstva popularizirao ustrajnom radinosti“. Uveo je zatim u program stranke „okvir“ i taj isti program je falsificirao. Nakon je njegovom zaslugom unisteno jedinstvo stranke, samo da on umoljen postane njezinim vodjom, najvećim starčevićancem, najvećim živućim, i uvek umoljen je u vječni predsjednik, vječni vodja ...“

„Stranka je uvek učinkovit pred gotov čin“. „Razne privatne affaire našega predsjednika i još nekih zaustavljaju naš javni parlamentarni rad.“

„Da je Starčević živ, on bi se danas rješio često ljudi, koji se u stranku ubrajaju, ali u nju ne spadaju“. „Frank,iza ledja stranke dogovara se s Polonyem,iza ledja stranke imade sveza sa ministerijalnim savjetnikom Deutelom, sa Dr. Luegerom i drugim;iza ledja stranke dogovara se sa varalicom i tu varalicu prikaziva svojim drugom.“

Frank u javnosti „okrivljuje svoga protivnika s' najtežih zločina, a kad dodje do suda, onda izjavljuje pred cijelim svjetom da dokaza nema niti da ih je ikada bilo.“ „Nakon 11 godina borbe“ (proti laži i kleveti) danas naša stranka stoji sa žigom laži i klevete na čelu“

„Sduha tudjinske postepeno se infiltrira u našu stranku, oputinjam najgorje vrsti braću se i zagovara u glasilu Ante Starčevića“

„Sada su „prilike“ tobože učinile zdravim program od 1894.“

„Sada glasilo stranke služi svrham pojedinih privatnih interesa i poduzeća. List brani interes privatne kao u pitanju „Danice“.

„Naše strane odobrio se je rad austrijske protuhrvatske vlade u Bosni.“

„Baš danas u našoj stranci i u glasilu, koji nosi na cimeru „novine starčevićanske hrvatske stranke prava“ a faktilno ih smatra vašimi i Vaše obitelji, najviše se grieši proti ozivljivanju moralu s dobrimi djeli.“

„Ušla je u stranku bolest, da mi moramo sve svoje čine udešavati prema tome, kako ćemo čim prije na korito. Diele se već predstojnička mjeseta i nudja banska čast“. „Proti starim borcima sa strane Frankove države šire se kojekakove laži i klevete“.

„Frank smatra da je on stranka i zaboravlja da je predsjednik stranke, koja je odgovorna solidarno za sve njegove čine“.

Ovo su kratki izvadi o stranci i o Dr. Josefu Franku iz listova, koji su pisani od ljudi u njegovoj stranci, od ljudi koji su mu bili vjerni i onda kad smo ga mi već smatrali zloduhom, koji je po tuđoj zapoviedi ušao u stranku, same da ju raztepe i da bude sredstvo tudjincima.

Ovi izvadi dokazivaju, da su i ostali Hrvati počeli progledavati, da Frank nije više ni njima kumir, radi kojega nam se valja međusobno klati. Pače trebalo bi da svi mi pravaši povucemo danas posljedice: spasiti stranku dok je na vrieme.

Čuje se naime da bi u Zagrebu bilo uzstadio njekakovo izmirenje, a to od straha go-riga zla.

Nu gorga za nema nego li u stranci trpiti D. Josefa Franka i njegove drugove kao Isu Kršnjavača itd. Trpeć ove, stranka ne izbrisca da će žig klevetništva, žig sramote tuđeg plaćeništva. A stranka koja to ne zna ili neće da će izbriše, nema prava da obstoji, nema prava da zahtjeva od razumnih ljudi, da budu njezinji pristaše, i ona je već samim svojim tužnim obstankom sramota za narod, u kojem ona djeluje.

Dakle stranci prava ne ostaje nego ili oprati sramotu, koju joj je nudio Frank, odaleći ga iz svoje sredine, ili poštovjetovati se sa Frankom, t. j. osuditi se na sramotno političko životarenje i mešetarenje.

Neki gospoda u Zagrebu ne misle, da stranca, kojom je Frank gospodar, može više uživati u narodu ugled možda za to jer nosi pravaško ime. Ne, pravaška načela živu i izvane stranke i proti toj stranci, i ljudi će ta načela provaditi, ako budu prisiljeni i podru-

gim imenima i u drugim strankama, a neće u onoj koja danas na sramotu p. Ante Starčeviću nosi njegovo slavno ime, a nosi ga na sramotu dok joj Frank zapovjedao.

Hoće li ove istine uvidjeti i oni koji su muževno i otvoreno navjestili borbu Franku u njegovoj stranci, ne znademo, kažemo samo da su oni dužni sebi i narodu tu borbu dokrajiti. Oni moraju zadati zadnji udarac Frankovštinu, ako će da spase starčevičansku stranku. Ne učine li to, oni će pokazati da uvidju zlo, ali da ga ne mogu ili ne smiju odaleći. A tim bi pokazali da su u svakom pogledu nesposobni, a možda i što gore.

Magjarsko-hrvatski spor.

Zagreb, 16. lipnja.

Debata o željezničkoj zakonskoj pragmatici traje neprestano dalje. Sa magjarske strane kao da se je odlučilo ne prisustvovati više u ovaj za mih jako neugodnoj debati, i tako su sjednice često ispunjene samo govorima hrvatskih delegata, te se je zajednički sabor pretrvo preko noći a načinodljevi svih magjarskih šonivista u — hrvatski sabor.

Ali tako ova borba izgleda očajna, ipak pokazuju se na vidišku neki znakovi po kojima bi se dalo slutiti da će se ovaj spor ipak končano rješiti mirnim putem, te da će Magjari biti prisiljeni zadovoljiti zakonitom zahtjevima Hrvata. Već se nekoliko dana provalje kroz ovu debatu glasine osimirenu, te izgleda da ova akcija u zadnjicu stupa u ozbiljni fazu. Na strane Hrvata je zaposlen tom akcijom biskup Droboshech, a sa strane Magjara zast. Ljudevit Holod, neodvisne stranke, te zast. Emerik Sziváki od ustavne stranke. Oni bi moralni formulirati predloge, te akopreni isti vode pregovore bez mandata stranke, te se ipak očekuje veliki interes i nastojanje koh. sa strane Magjara, toli sa strane Hrvata, da se ovaj žalostni spor rješi.

U četvrtak je sjednica zajedničkog sabora nastavljena. Prijе dnevnog reda uzimaju na osobnu primjetbu rieč dr. Grahovac, koji odbija izvode Nagyjeve gledje jedinstva i zajednice i zaključuje da ne obsoji nikakovo jedinstvo već zajednicu između Hrvatske i Ugarske. Za tim govori hrv. del. Purić. Čudi se Košutu kako je mogao kao ustavni ministar donijeti osnovni kojom vrijedi temeljni zakon od god. 1868. Hrvati se ne mogu nikada odreći prava na hrvatski jezik, jer bi tim počinili izdajstvo domovine. Reakcija ne budi narod, kako se sa magjarske strane tvrdi, već se jedino njezinu uslugu im zahtvaliti što je narod miran. Dokazuje na temelju historije da je Hrvatska ujek bila neodvisna od Ugarske. Hrvati nijesu protivnici magjarske državne ideje, ali taj ideje ne smije prolaziti preko granice Ugarske. Hrvatska ima pravo na samostalnost i na sjedinjenje svih hrvatskih žemalja; a Ugarska biju i u vlastitem interesu moralu u tome podupirati.

Pri koncu govorova govornik proslijeduje što po § 4 te pragmatike može na željeznicu, samo onaj dobiti službe, koji znade magjarski. To je atentat na hrvatske sinove, kojima se omilje kruh, s toga da hrvatski delegati svim sredstvima, sprječiti taj atentat, te neće nikada priznati pravu magjarskog jezika na hrvatskom teritoriju.

Nakon Purića uzima rieč Rumun zast. Vlad, te podupire stanovštvo Hrvata, koji se na temelju prava bore za svoj jezik. Za mih uzima rieč hrv. del. Bršić koji obširno tumači nagodbenu odnosnju između Ugarske i Hrvatske. Prelazi na riječku rezoluciju i veli, da se njome moralna uzpostavlja sloga među dva naroda, da se ovi zajednički bore za slobodu. Nisi magjarska koalicija određala se je politike riječke rezolucije kad je izmijela ovu zakonsku osnovu, — po drugi put kad je pjesak Josipović i Kovačević. Sa istim argumentima kojim se opravdava njezinski zapovjedni jezik u vojski hoće Košut da opravda magjarski jezik na željeznicama. Ova zakonska osnova neće nikada postati zakonom, jer ne ustanavlja temeljni zakon Hrvatske, a to Hrvati ne će nikada dopustiti. Magjari se stavljaju na stanovštvo sile, pa nas misle ovdje nadglasati. Ali tu ne može biti govor o glasanju, jer se na godbu može promisloti samo onim načinom kojim je nastala. Prikaziva kako Hrvati imaju pravo na svoj jezik, te apelira na Magjare da u vlastitom interesu poštivaju prava Hrvatske. Svršava da Hrvatska treba reda i mira, a ova zakonska osnova samo neprrijateljstvo i nemir provočira te misli govornika da danas treba čitav odnosnju između Hrvatske i Ugarske podvrži reviziji. Što tuga su muzdne nove renjikolarme deputacije.

U petak je debata nastavljena. Pri početku sjednice razvila se intesantsna debata o troškovima radi hrvatskih brzopisaca, koji bilježe govor hrvatskih delegata. Predsjednik iznaza-

kako su troškovi radi hrvatskih govorova dosegli 256 kruna dnevno, u kojoj svoti nijesu uračunani troškovi prevoda i putni troškovi zagrebačkih brzopisaca, te moli stoga, da ga kuća opnovi lasti na taj trošak koji nije bio predviđen u proračunu.

Zast. Lehel Herdevar izjavlja da se iz delikatese o uslanjovanjem zaključku ne može ništa prigovoriti da se i na danje hrvatski govorovi ušau u zapisnik. Nu misli da je taj zaključak bio preuranjen, jer i u Austriji samo njemački jezik se prima u zapisnik. No predsjednik odgovara govorniku da se zaključak kuće ne smije više podvrijediti nikakovoj debati.

Zast. Popović izjavljuje, da Hrvati ne će nikada biti Austrijci, te je stoga neumjestno, bilo pozvati se na Austriju, jer Hrvati imaju pravo govoriti, u ovaj kući hrvatski. Mi ne tražimo nikakvih koncesija, niti kakovih darova već zahtjevamo da se naša prava respektiraju.

Sabor votira načineno troškove te se prelazi na dnevnji red. Poslje neg su govorili na osobnu primjetbu državni tajnik i dr. Šurmin, uzimajući rieč hrvatski, del. Budisavljević. Govornik veli da će ova osnova Magjarama više škoditi nego Hrvatima. Ustaje, kao Srbin da se ovđe bori za svoju hrvatsku domovinu. U obranu jezika uviek su Hrvati i Srbi složni bili i uvek su se složno borili proti zajedničkom neprijatelju. Budisavljević nadalje veli da ova osnova sramoti Ugarsku pred celom Europom i to dokazuje izjavama nekih velikih političara o istoj osnovi. Bavi se dalje dokazivanjem zakonitog hrvatskog stanovišta te čita više juridičkih djela koja to stanoviste opravdavaju. Oštro napada na državni tajnik Sztereny-ja, koji je čitav taj sušak skrojio. Upravo je euđno da je ovaj kabinet, koji si je stavio zadacu, uzpostaviti prijateljstvo, između Madjara i Hrvata, takovu osnovu donio. Niti Tisza niti njegov sin niti se nikada usudio ovakvo smjelo povrijediti hrvatska prava.

U subotu je na dnevnom redu uzeo rieč hrv. del. Modrušan, te je govorio 4 sati i po i tako je on ispunio skoro čitavu sjednicu. Zast. Modrušan izjavljuje da magjarska vlada upravo sli hrvatsku delegaciju na sadanje držanje. Govornik je uvek bio veliki neprijatelj sistema Khuen-Hedervaryevog, te je došao u Peštu namjerom da uzradi na složi obajna naroda. Kad bi Magjari imali iste intencije, to bi se brzo uzpostavio bratski odnos. Govornik na dalje dokazuje kako Ugarska ne podupire Hrvatsku niti gospodarstveno niti finansijsno. Navadja kao primjer hrvatski željeznički mreži koja je posvema zanemarena. Cijela pak prometa i tarifalna politika zajedničke vlade naprerala je hotimice proti hrvatskim interesima. Hotimice potušio je da je ova naroda otudjiti i međusobno zavadić, a to naši zajednički neprijatelji u svoju korist izrabljaju. Pobjaja nadalje nazor da su željeznicu privatno poduzeće države, te znanstvenim načinom dokaziva da je taj nazor pogriješan. Na koncu svog govorova podstavlja govornik slijedeći predlog: Kuća neka ovu osnovu povrati zajedničkoj vladici, da ova u sporazumu sa hrvatskim željezničkim vladom, ovu osnovu u suglasju sa namodbom god. 1868 ispravi i tako da se nagdobiću povrđujući djelovi iz osnove odstrane.

Sabor je na to prešao i na interpelacije. Dr. Šurmin po prvi put otkada opstoji ovaj sabor obrazlaže svoju interpelaciju na ministra trgovine i finacija na hrvatskom jeziku. Interpelacija zast. Šurmina glasi: Da li je istina da je osnovanje društva na području Hrvatske i Slavonije manještenih finansijskih, postanskih i brzoprovajnih činovnika, po našem obaju ministaru zabranjeno, da jest, čim opravdavaju oba ministra tu odredbu. Tim je sjednica dovršena, te se zanimanjem očekuje odgovor na ovu interpelaciju.

Na stotine naših ljudi mogli bi se u Trstu nastaniti, založiti se kod trgovackih kuća i tvornica, kada bi naši dalmatinski trgovci počakali više rođoljublju u pitanju jezika. Više puta su razne novine pretresale ovo toli važno pitanje, ali uvek je ostalo, kako je i bilo.

Zašto se naši dalmatinski trgovci u dopisivanju ne postuže izključivo hrvatskim jezikom? Žao što svoju naručinu ne pričuvaju jedino za one kuće i tvornice, gdje su namješteni naši ljudi kao putnici? Oni ne znaju, koja štetu čine svojom nemarnošću i apativom našoj slovenskoj braći u Trstu, a koju korist bi nanieli našoj dalmatinskoj mladosti, kad bi sa trgovackim kućama u Trstu dopisivali jedino hrvatskim jezikom, i kad bi tražili od trgovackih putnika poznavanje hrvatskog jezika. Tada bi dotične trgovacke kuće u Trstu bile prisiljene, da primaju u službu jedino naše Dalmatince, jer bi oni im prednost i zbog poznavanja talijanskoga jezika za moći se sporazumjeti sa slijepim gazdama.

I danas imade liep broj naših Dalmatina, koji su namješteni u Trstu kod raznih i najglavnijih trgovackih kuća, ali moglo bi ih biti manje 50%, kad bi naši dalmatinski trgovci dopisivali jedino hrvatskim jezikom i kad bi u svojim naručbama davali prednost samo našim putnicima. Naša narodna pokošta u Trstu postajala bi sve jačom, kad bi ovi naši ljudi bili nastanjeni u Trstu mjesto današnjih najvećih dušmana, koji kad dodaju u Dalmaciju, izrugavaju se mestima, običajima i hrvatskoj našoj narodnosti, a to su baš ona gospoda „viaggiatori della camorra“ Triestina (nagravno većinom židovi).

Da čitaoci vide, kakvim je načinom po-

vedena akcija, od koje se može očekivati samo uspjeh, jer ozbiljno smjšljenja, a ustrojena na tvrdoj osnovi, donosimo način kojim se hoće udrženju silama da izvede poboljšanje.

Nadodajemo još, da je ovakome kolosalnom radu, gdje će se naći složni ljudi po zvanju jednaki, ali po osjećajima, srodstvu i jeziku nejednaki, paci i oprečni, najviše i poglavito doprinjeće učiteljski Savezi i Družava po pokrajinama. Pomoći njihom ojačana je sve za udrženja, a po tom međusobnog upoznavanja.

Potaknuto od učiteljskog Saveza njemačkog i češkog, učiteljstvo iz svekolice Cislajtanije bez razlike, odlučno je dne 26 i 27. m. držati u Beču veliki zbor, na kome će osim učitelja biti zastupana svaka učiteljska Družava i Savezi, što postoje u ovoj polovici. Bit će još pozvani svi zastupnici na bečkom parlamentu, koji su pokazali prijatelj škole i učiteljsku.

Svrha je sastanku, da iznese na vidik bjeđno učiteljsko stanje i nejednakost, što se bečka tice, a po tom, da od parlamenta potraži izmjenu § 56. Državnog Školskog Zakona od 1869. god. Izmjenom ovog paragrafa, tražiti će se od države, da plate učitelja po svojim carevini budu surazmerno jednaka onima činovničkim od zadnja četiri razreda.

Da se pokrajine unapred ilje tereta, koji bi zahtjevao velikih žrtava, odredit će se tako, da će država namaknuti pokrajinama dotinj i iznos, a da se tim ne najmanje ne povredi pokrajinska autonomija. Pritisak poreza, bio bi ovim načinom neznan, a odnos bi se počinio na imunitetu i izdajnište. Mali posjed i srednji skoro ga ne bi ni osjetili. Teret bi uobče surazmerno bio malen. Naprotiv, iz ovake uredbe škola, i uzgoj crplji bi veliku kistorij, jer bi se od učitelja moglo da pravom zatičevati samoprogresa, spremi i sposobnosti, kao i to, da se izključivo bave svojom strukom i pozivom.

Po onome, o čemu smo do danas izvješteni, povedena je velika agitacija po svojim carinama, da zbor bude što, brojniji i veličanstveniji. I kod samog narodnog zastupstva pokazuje se velika predušetljivost, prema pučkim učiteljima i naklonost da im se pomognu.

„Savez Dalmatinskog učitelja“ u Splitu odradio je takodjer svoga predstavnika, koji će ga u Beču zastupati. Čujemo, da će i naša tržišna organizacija „Učiteljska Družava“ takodjer poslati po jednoga zamjenika, napose, ili sva složno odrediti jednog.

Neka ovaj sveobči učiteljski sastanak kao prvi svoje vrste bude od koristi našem učiteljstvu i tim ga osnaži za dalji rad i napredak.

Dalmatinskim trgovcima.

Primamo, i ako malo okasno, te prihvaćamo:

Ovi zadnji izbori, u Trstu najbolje su dozakali, koliko život, okrenutost i narodni, osećaj su uporabili naši Dalmatinci, a navlasti i trgovacki stalež. Na stotinu glasova znamu sa sakupiti za bratske slovenske kandidate. Sve je to svršetak izbora tržačanska „Edinstvo“ takodjer poslati po jednoga zamjenika, napose, ili sva složno odrediti jednog.

Neka ovaj sveobči učiteljski sastanak kao prvi svoje vrste bude od koristi našem učiteljstvu i tim ga osnaži za dalji rad i napredak.

Sveobči učiteljski sastanak.

Pri primjeru ostalih stališta, što su udrženim silama poboljšali svoje materijalno stanje, opaža se od nekog zemana življili pokret među prosvjetnim radenicima, naročito, kad učiteljstvo. Pokušana su mnoga sredstva; izvršljeno je doista izvora, ali se još nije našlo konačna načina, kako da se po zasluzi nagradi pučki učitelji i liši ga se dosadanje nepravde i bledje.

Kako svaka stvar ima svoj kraj, tako se nadamo, da će i ova bleda biti prolazna, te da će jednom nestati, a učiteljstvo primiti onaku nagradu, kakva mu dolikuje po ugledu i radu. Naše mišljenje ne podkrepljuje samo pustom nadom i možda time, što smo u učiteljstvu nazirali budućnost naroda, a potom i željeli mu svaku blagostanje, i napredak. Ne, ovoga puta i oni, koji pred sobom ne vidiaju već eminu i pustoš, treba da podignu srca i upru radom, da se što prije izvede očišćenja i smišljena akcija na korist učiteljstva.

Da čitaoci vide, kakvim je načinom po-

Neka se naši dalmatinski trgovci ugledaju u našu braću u Srbiji, Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini, koji se služe u dopisivanju izključivo narodnim jezikom, a ne prave posao nikako sa trgovackim putnicima, koji ne govore našim jezikom. Želimo, da unapred naši dalmatinski trgovci pokažu malo više pažnje našem hrvatskom jeziku i našim dalmatinskim trgovackim putnicima.

Sve ovo što napisasmo glede Trsta, neka to isto bude vredno i glede Rieke, jer i na Rieci vladaju jednake okolnosti kao i u Trstu. Urođio ovaj naš zahtjev dobrim plodom.

Dalmatinci nastanjeni u Trstu i na Rieci.

Naši dopisi.

Mjestnoj občinskoj upravi kao da nije bilo dosta pristranosti i zuljuma za vrieme izbora, već i danas nastavlja istim držanjem. Dok se je, naime občina tekom izbora producirala sa kaznenim prijavam protiv svojim političkim protivnicima, pušta je s druge, strane, mirne duše, da se proti njoj izdaju oglušne presude radi nepristupa na ročište. Zaposleni izbornom agitacijom gospoda nisu vremena imala, da Občinu na sudu, zastupaju ili po kome drugome daju zastupati, ko što najbolje svjedoče oglušne presude 8. travnja 1907. pod posl. br. C 1/47/1 i ona 8. svibnja 1907. pod posl. br. Cb 1/229/1 ck. kotarskoga suda u Sinju. Naprotiv, občinski načelnik i njegovi adlatusi imali su u obilju vremena, da svoje istomjeljenike prijmu na zapisnik, da im kaznene prijave sastavljaju, koje su občinskim pečatom i njihovim podpisom, obskrbljene prosljedivaju sudu. Načelnik je pun nuzgredno, da sve te dojave svršavale, su sa riešenjem, ko što svjedoči prešavaju 14/5 1907. posl. br. U 317/7 kotarskog suda u Sinju i mnoge druge.

Občinski činovnici bili su glavni korteši Mazzievi, pak su se izključivo bili posvetili izbornoj agitaciji u obsegu ovaomjennog izbornog kotara, a kad je nesudjeni zastupnik Mazzi očakao slijajno propao, ni tada se oni ne sjetile uredu, već se bacili na Muč i Dugopolje, ne bi li se po taj način kao korteši rehabilitirali.

Kad je vitez Tripalo htio dati oduška nevitežkim, osjećajim svojega sira, pak da se ovesti svojim dužnjicima, koji mu ne htjeđo glasovati za zeta, imao da ove pod prijetnjom tržkova pozove na izplatu duga i onda su se moralni načini občinskih činovnika, koji će me povezati i prepisati u občinskom uredu.

Stranke se neprestano tuže, da kod podjelu u občinu za kakav posao, gonjene su i po občinskim činovnicima porugljivo upućene popim i fratrim, neka im oni posao opreme.

Seljan Roža imali su da izaberu ovih dana seoskog poljara, pak premda su glavar, čauš, i svi ostali seljani hteli čovjeka poštema i za to sposobna, sve to nije moglo, jer su gospoda na občini odlučili, da imenuju za poljara jednog svog pristašu, za kojega Rožani neće da čuju. Bilo bi već skrajnje vrieme, da se prestane već jednom ovim zuljumom, pak da sinjka gospoda upamte jednom za uvek, da občina ne smije da služi ni obitelji, ni stranci, već njenim pripadnicima bez obzira na stranku i osobnost.

Koli za ovo selo, toli za sva obližnja se la Makarskog Primorja vrlo je znameniti put, koji od Kozice sa sredozemne ceste vodi do mora. Taj je put još znamenitiji za okolnu Selja Vrgorske i Imotske krajine, jer je tuda najblizi i najnajži put do Primorja, gdje vode sive proizvode na prodaju ili u zamjeru za ulje, vino, smokve. I vlada je uvidjela osobitu korist ovoga puta, pak je prošlih godina obilatim pripomćima nastojala, da se taj put što prije dovrši. Začudno nam, je da je ovo zadnje 2 godine taj put sasvim napušten, premda ima razpoloživih novaca. Mi se nadamo, da će se čim prije započeti radnjenje toga vrlo potrebnog puta. Tim bi se dvostruko dobro učinilo narodu; prosledio bi se toli važni put, a dalo bi se siromasnijim zarade u ovo doba godine kada im od nikuda pomoći. Još bi bilo potrebno, da bi pomorska vlast postala gliboder za njekoliko dana, da nam očisti ono kamene, koje smeta pristup k lukobranu i parobrodima i brodicama. I put je do lukobrana uprav neprohodan, pak upozorujemo i na ovo pomorsku vlast.

Igranci.
Sve ova selo, toli za sva obližnja se la Makarskog Primorja vrlo je znameniti put, koji od Kozice sa sredozemne ceste vodi do mora. Taj je put još znamenitiji za okolnu Selja Vrgorske i Imotske krajine, jer je tuda najblizi i najnajži put do Primorja, gdje vode sive proizvode na prodaju ili u zamjeru za ulje, vino, smokve. I vlada je uvidjela osobitu korist ovoga puta, pak je prošlih godina obilatim pripomćima nastojala, da se taj put što prije dovrši. Začudno nam, je da je ovo zadnje 2 godine taj put sasvim napušten, premda ima razpoloživih novaca. Mi se nadamo, da će se čim prije započeti radnjenje toga vrlo potrebnog puta. Tim bi se dvostruko dobro učinilo narodu; prosledio bi se toli važni put, a dalo bi se siromasnijim zarade u ovo doba godine kada im od nikuda pomoći. Još bi bilo potrebno, da bi pomorska vlast postala gliboder za njekoliko dana, da nam očisti ono kamene, koje smeta pristup k lukobrana i parobrodima i brodicama. I put je do lukobrana uprav neprohodan, pak upozorujemo i na ovo pomorsku vlast.

Viesti.

Šubićeva župa. U dojduću nedjelju sastaju-

se u našem gradu izaslanici obližnjih sokolskih

čeva, a o njezinu obsegu odlučit će se na sa-

stanju. To će biti prva sokolska župa u pokra-

jinji.

Prevjjetli biskup Dr. Vicko Puljić krenuo je jutros vikom put Knina u pastirske pohode. Prati ga tajnik preč. kan. Don Ivan Mirić.

Naša pošta i hrvatski jezik. Da c. k. austrijske pošte trpe hrvatski jezik samo iz mužde, stara je i obće poznata stvar. Nu pošto znamo, da će uvek biti krugovač, koji će nastojati, da tu i istinu oprovrgnu, navesti čemo jedan klasičan dokaz. Poštanski ured u Šibeniku pisao je ovih dana uredu u Zagreb njemačkim jezikom, a da dokumentira svoju ignoranciju ili, zlobu drznu se je nazvat zagrebački ured „Kön. Ung.“ Svakog djece znade, da je pošta u Hrvatskoj zajednička magjarsko-hrvatska uredba, a ne magjarska, pa da se ona s toga ne može zvati „Kr. Ug.“, nago samo „Kr.“, kako se nazivlje i svaka druga zajednička institucija. Samo patentirani mudrači ovo austrijske pošte u Šibeniku neće ili ne mogu to znati. Mi im ne želimo pamet soliti, jer znamo, da još uvek vredi u Austriji statu lozinika „nur nichts kroatisch!“; htijedosno ovu samo zabilježiti, neka naš narod znađe, što i kako se kod nas u hrvatskoj zemlji postupa. Kako u Šibeniku, toliko u Zagrebu hrvatski je jezik službeni, ali c. k. Pošta u Šibeniku misli da bi Austria propala, kad njen ured nebi i u Zagreb pisao njemački... .

Učiteljski Glas javljaču, kako će se po srednjim školama konačna školska godina zaključiti 9 dana prije određenoga roka, traži, da se jednako postupa i sa pučkim školama, u našoj pokrajini, jer je uprav po našim krajevinama vrločina ponosa.

Cudimo se, da se ovako slaba pažnja od strane sk. vlasti obraća našim pučkim školama. Jer, jedino zbog neupučnosti naših nadležnih vlasti, Ministarstvo propušta ovake odredbe, koje nisu su humanitarne, niti savremene.

Ovako bezrazložno mučenje djece, nameće nam pitanje: čim se može braniti takovo uređenje, po kome se za najrazvijenije učenike škol. godina svršava mnogo prije zbog nesnosnih vrućina, dok se za najrazvijenije, a potom i najmanje izdržljive, svršava čak deset dana kasnije.

Poduprute predlog „Učiteljskog Glasa“, nadamo se, da će biti usvojen i odabran na način, da nećemo imati razloga ponovno baviti se protiv ovom načinu uzgajanja, koji samo podgrada zdravlje našem mladom naraštaju.

Tuža nam se mnogi na bezobraznost i prevarljivost neke magjarske tvrdke, čiji su agenti Dalmacijom prošli pod imenom „Budapester Photographie – Vergrößerung – Kunstanstalt“. Nije moguće izkazati, kakvim su se nepodobstinam ti ljudi poslužili sami da preave one, koji su kod njih što naručili. Upozorujemo občinstvo na tu firmu, neka se zna vladati za buduce.

Za „Ubožni Dom“ u Šibeniku doprijeneće do sada u mjesecima prilozima slediće gospoda: Prevjjetli gosp. Dr. Vicko Puljić, K. 30. — Načelnik Dr. Ivo Krstelj K. 10. — C. k. Namj. savjetnik Josip vitez Rešetar K. 10. — Dr. Wittek Guggenthal K. 2. — Ivan Rattey K. 2. — Josip L. Bilić K. 10. — Grof W. Attems K. 4. — M. Grisogono K. 2. — Ivo Velzek K. 2. — Dr. V. Duboković K. 1. — M. Maroli K. 4. — S. Mililić K. 2. — Ante Goldoni K. 3. — Dr. Miho Poduje K. 1. — Vicko Sunara K. 1. — Anglo-Duka K. 1. — Dr. Filip Smolčić K. 2. — Stjepan Matetić K. 1. — Šime Šupuk K. 1. — Dr. Vinko Smolčić K. 2. — Joso Karadole K. 2. — Mate Baranović K. 2. — Dinko Sirovica K. 2. — Drezga Josip K. 1. Giovanzio Rikard K. 3. — Ivan P. Vučić K. 2. — Krste Jadrana K. 1. (Sledi).

Josip Hatze: Novo vječe! Primili smo sa zahvalnošću ovu zbirku popjevaka za jedno grlo uz pratnju glasovira, Izdanje knjižare i papirnice u korist kluba „Čirilo-Metodinskih zidara“ u Zagrebu (Šimunić i dr.) Ciena 3 K.

Rodoljubna i poduzetna knjižara u korist „Čirilo-Metodinskih zidara“ u Zagrebu izdala je po ovim naslovom 6 krasnih popjevaka za srednje grlo uz pratnju glasovira od Josipa Hatzea. To je zaista mirisno cvijeće što se tiče i krasnih teksta i krasne glazbe. Po svemu se vidi, da je g. Hatze tankočudno birao reči, što će ih zaodjeti glazbenim ruhom. O glazbi g. Hatzea može se u kratko reći: neprisilnost i gladkoća melodije, zanimljiva, moderna, a u uza sve to pregleđena i jedra harmonija, pa napokon, (ili u prvom redu) karakteristika teksta: pokazuje, da je u g. Hatzea žarko čustvo i invencija.

Pjesme su sve melankolične, a neke odišu neizrecivim krasotom, te se našim pjevačima ne mogu dosta preporučiti. Napose je po sadržaju i glazbi krasna „Rob“ (S. Kranjčević) pak „Motilita“ i „Suze“, a harmonički interesantna „Ero-tikon“.

Ciena je zbirci vanredno malena, tek cigle 3 krunе pa bi bila uprav grehota kad se nebi pobavila od svih, koji se glazbom bave.

Izgredi u Drvaru. Prigodom zboru na ričanski Spasov-dan dne 13.1. mј. navališi su u Drvaru

pjani izgrednici na žandare i upotrebili proti njima oružje. Jedan je žandar ranjen, tri su izgrednika ubijena, a jedan težko ranjen. Zametnuta je iztraga. Izgredi se nisu više ponovili.

Učiteljsko društvo. Javljuju iz metkovskog kotara. Dne 10 t. m. konsultuirano je ovdje: „Učiteljsko društvo metkovskog kotara“ sa sielom Metkovici.

Predsjednikom društva izabran je g. Penđelić, podpredsjednikom g. J. Kereta, tajnikom-blagajnikom g. a. Tereza Allesandri, knjižničarom Lude Skarpa, odbornicim gg. a. Lj. Juršić i Milica Eršić. U častnom sudu su bili: P. Kužmanić, Marija Gluščević i V. Dragović. U zastupstvu za razne sveze bireni je J. Kereta. Računski revizori: I. Prodan i Katica Čuković. U druživo je stupilo ciotokupno učiteljstvo kotara.

Marko Vušković. Pišu nam iz Kotora: Na 16. t. m. bio je ovđje koncert našeg glasovitog umjetnika. Polučio je sjajni uspjeh. Občinstvo oduševljeno obasuto ga buričom aplauzom. U sredu (t. v. večeras) Vušković prireduje koncert na Cetinju.

Uzkrácen je poštanski debit rječkome „Novome Listu“ za Cislajtaniju, radi čega ga u Dalmaciji ne primamo ima već pet - šest dana. U našem novinstvu tumaći se ta ukrata svakojako i poraćena je opravданim negodovanjem, jer tako sredstva smo obtužuju Vladu i pokazuju njenu nemoćnost da popravi svoje pogreške, u kojima hoće da tvrdokorno utraje. I mi se nadamo, da će o tome biti povedena rječ u novome partamentu u Beču.

G. Vidak, državni odvjetnik u Dubrovniku, poznat i ovđje u Šibeniku kao dobar čovjek, naročito stručnjak, premijan je njenadno u večer dne 14. t. m. na parobrodu „Thalia“, vraćajući se iz izleta iz Carigrada Mletke. Sudratan bio je izkrcan u Splitu. Pokoj mu vječni!

Nova dramaturg hrvatskog kazališta u Zagrebu bili će, kako banovinske novine javljaju, g. Ivo Vojnović, a dosadašnji dramaturg Dr. Andrić postat će ravnateljem kazališnog društva u Osječu.

Lječilište Samobor i ove je godine, kako nam od tamo javljaju, vrlo dobro posjećeno od stranog i domaćeg svijeta, koji tu nalazi svaki mogući komfort. Uprava lječilišta poskrbila se da je sa svakog pogleda odgovorio željama i zahtjevima posjetilaca, osobito onih, koji u Samoboru traže tjelesne okrepe. Upravljajući, nas, da je ovo lječilište dostojno svake preporuke.

Vladina „Smotra“ hoće da opravda nemar i nereditost, koje se dogadjaju kod vladine poslovnicu u Zadru, ali neki bile uvjereni, da ne ma tih razloga, koji bi opravdali ovakav anarhiju i onakove nezgrapnosti, kakove se u njoj pojavljuju i to na osoru stetu naših vinogradara. Za danas samo ovako tvrdimo, a imat ćemo kađa da iznesemo činjenice.

Bachova patena ovih dana cvrknula po glavi naše političke sumišnike gg. Franju Ženkoviću, Niku Markočiću, Josu Crljenu i družinu iz Vodica svakog na osam dana stroga zatvora. Po izvadku kazala kazni broj 8095/213. c. k. kotar. Poglavlji u Šibeniku krivi su „prekršaji 11. Carske Povelje 20 travnja 1854. D. Z. L. 96. radi zločina nepristojnog poštušanja dana 17. ožujka o. g. prigodom predstave Bože Garvićovića u občinskom uredu u Vodicama“ te time pruvrživali javnu slabazan“. A prekršaj podpuno dokazan po prijavam c. k. žandarske postaje u Vodicama 18. ožujka 1907. br. 281.

Ovoliko donašamo za sad kao kroniste.

Zatjajila se. Njeki Krnjić iz Blidca došao pred dva dana na sud plaćajući da je utakuo zenu i da umire, ne govori. Pošla sudbena komisija da iztraži taj težki stvaraj, a žena u postelji, vidi se niti. Biedan čovjek, mislio da je žena mrtva, kad ne govori, a eto uvjerio se da gdje god i živa ne govori. — Svakako za njega riedok!

Težko ozdjene. Dneva 15.VII. 1907. oko po noći Gjuro Šekulić, Vasin nožem je ubio u javnoj kući Leopoldinu Jakovljević zadavši joj pet težkih ozjeda od kojih 2 na trbuštu pogibeljne je utjehu. Ubio je još Josicu Niedermajeru također u istoj kući zadavši joj jednu težku ozjedu u desnu mišić. Razlog nikakav. Šekulić je uhapsen i predan u ured Sudbenog Stola, a ozdjene su odmah prenesene u pokrajinski bolnicu gdje je Jakovljević bila operirana lapavetom.

Hrvatski Sokolski Savez u Zagrebu javlja da će posebni val za sokol, izletnicu krenuti iz Ljubljane dne 27. lipnja 1907. u 8 sati na večer, da će put iz Ljubljane do Praga i natrag stajati 22. krune.

Za Dalmaciju najzgodniji je put parobromom do Rieke, a onda željeznicom preko Sv. Petra na Ljubljano. Zatarene je za Dalmatinsku družtvu putopust kod Ungaro-Croate i na pruzi Rieka - Sv. Petar - Ljubljana.

Savez se nuda da će isti biti dozvoljen, o čemu je pravodobno sva družtva obaviesiti.

Druge redovite porotničke zasjedanje započelo je 17. t. m. kod ovog okružnog Suda. Počelo se razpravom profi Šimi Smrdeljićem, Petrićem iz Šibenika, zbog zločinstva pokušajog običnog umorista na štetu svog surčaka Grga Žorića. Učin je zbio dneva 1/I. t. g. zbog obiteljskih razmirci.

Razpravi je predsjedao c. k. predsjednik M. pl. Grisogono uz sudjelovanje c. k. savjetnika Milinovića i c. k. tajnika D. Poljanji. Javni tužitelj c. k. zamj. drž. odv. dr. Ucović. Branitelj D. Pini.

Okriviljenik je bio rješen jednoglasno, jer da je počinio učin u podpunom poremećenju eutila.

Dneva 18. t. m. držala se razprava proti Frani Batinići p. Mate iz Šibenika zbog zločinstva običnog umorista na štetu Nikole Dumića Vicina.

Popodneva 3. ožujka t. g. Frane Batinića sad pok. Niko Dumić sa još nekoliko drugova otišli su u krčmu Ante Guberine gdje su se mirno zabavljali i pilici. U večer oko 9 sati kad su iz krčme izšli porječke se zbog nekake 1/4 litre vina, te prije medusobnoj tučnjavi ostade mrtav Niko Dumić Vicin, koji je zadobio tri ožlede, od kojih jedna smrtna na epigastrumu.

Razpravi je predsjedao c. k. pokr. savjetnik Velzelj uz sudjelovanje c. k. tajnika Maroli i Bogdanovića.

Javni tužitelj c. k. drž. odv. Marcocchia, koji je žestoko napao na krčme i krčmare, te baštanje nezadovoljstvo.

Branitelj Dr. Krstelj.

Obrutzenik je bio rješen, jer ga porotnici nisu našli krimim prekoračenju nužne obrane.

Uredovni satovi na Sudu. Nema sumnje, da je po ljetnoj spartini i žegi u velike otešcan rad činovništva, pa bi se tomu moralo doškocići barem pravednim odmjerenjem uredovnih satova. Nije bio pravo da kancelarijsko sudbeno osoblje mora da bude iznimkom prama ostalim činovništvom. Tako n. pr. dok je spomenut činovništvo propisano 8 sati dnevnog rada, u zadru i drugovima određeno je 7 sati.

Mislimo da bi bilo pravedno da se ima sužnog obzira i prema kanc. osoblju Šibenskog Suda, pa da se i njima snizi uredovne satove, eda budu i oni drugima jednaci, te da uzmognu lakše odoljevati ljetnom napornom rada i sunčanoj omari.

— *Br. 1. ožujka 1907. —*

Budapest. 19. Hrvatski delegati već preuzele u obstrukciju koja se podvrža dugim govorima: Wekerle, Medaković i Drobokineki imali su dogovore u hrvatskom poslu, ali su ostali bezuspješni. Nemože se nadati u mirno rješenje spor.

Berlin. 19. Njemačka je veoma ozovljena na trojnim savezom. Očekuje se zamrša, ali privremeno hoće da još učuva mir.

Pariz. 19. Kriza vinogradara traje i uvek se sve, to jače razvija. Državni podstajnik Serra utvrdio je: Vlada se nalazi u jako teškom položaju.

Petrograd, 19. Svakud mir uprkos zlovljivim zahvatom u gradu. Tko želi, nek se obrati našem Uredništvu.

— *Br. 1. ožujka 1907. —*

Javna Zahvala. Kombini su bili nastali dnevi godine 1903 za hrvatski narod u Banovini. Njegove se prohajalo krv silniku za tajne svrhe. I narod se hrvatski zaodjeno krvom košuljom, a tamnije se natpale njegovim boljim sinovima.

Bol sučut, užas odjeknuli su svuda, gdje je hrvat biva. Svatko želio da ugroženu braču rieši težkog zuluma, da njoj liči zadane rane.

Kršna Dalmacija starodavni Splitom na čelu podigla prva moćan, složan glas, i odazvala se braću iz domovine, kao što i izdaleke Amerike, Afrike i Australije.

Hrvatska se riešila silnika, a prisjeljimi mlodjima navidalо se sirotinji težke rane.

Od milodara ostalo je još obilog pretička. Muževi, kojim je bio taj prinos povjereni, vlastitim poticajem, htjeli su namjeniti taj pretičak u kavcu čisto narodnu svrhu, koja bi odgovarala nakanom prinosinu, te odmah u prvom redu svrhnili pogled na težke prilike hrvatskog naroda u Istri.

Hrvatski zastupnici iz Banovine, Dalmacije i Istre, sakupljeni dne 2. oktobra 1905 na Rieci jednoglasnim zaključkom preporučili su upravljenju tog narodnog prinosa, namjere podpisovanoga društva, i to izrično u svrhu osnivanja konviktiva „Djakači dom“ za širočaće učenike hrvatske gimnazije u Pážinu.

Obćenito mnenje Hrvata i u domovini i izvan je priključilo se tomu glasu.

Jednoglasnim zaključkom stvorenim dne 1. junija 1907 upravljajući je odbor definitivno odlučio, da će pretičak pokloni podpisovanom društvu, i to izrično u svrhu osnivanja konviktiva „Djakači dom“ za širočaće učenike hrvatske gimnazije u Pážinu.

U izvršenju toga zaključka je dne 5. 5. mjes. veleuč. gosp. Dr. Antun Trumbić, kao blagajnik upravljajućeg odbora, predao podpisom izprave i izkaznice vrhu pretička uloženog kod raznih novčanih zavoda.

Taj pretičak, koji je na taj način prešao u vlastništvo podpisana uz određenu mu svrhu, iznosi K. 52379:36, i to s dozrelimi dolicima na K. 49041:16 do 1. I. 1907. a na K. 3335:20 do 18. I. 1907.

Dubokom harnošću prožeto daje podpisano to do znanja javnosti, te se u ime svoje i obarenih učenika svesrdno zahvaljuje svima onima, koji su svojima mladarima doprineli k takom

znamenitom daru, gg. zastupnikom, koji su ovaku uporabu pretička preporučili, koje je takom preporukom poduprlo, a napose pak velezaslžnom odboru u Splitu narodnog pokreta u Hrvatskoj 1903, koji je otačbeničkim žarom preuzeo težki zadat, da sabere taj narodni prienos, s njime mudro upravlja, te pretičak pokloni u naše društvene svrhe.

Polag sastavljenog troškovnika potrošak za osnivanje konviktiva je proračunao na K. 200.000. Naše društvo do sada imade u svrhu uloženo K. 2850:179.

Tim velikim darom postavljenom je misao o osnutku konviktiva „Djakači dom“ u Pazinu na čvrst temelj, te će bit najpreći i sveti zadatak našeg društvenog odbora, da tu misao privrede konačnom oživotvorenu, te da uživatelji odnosne blagodati budu isto dostojni.

Što Bog neka uskor.

Djakačko pripomočno društvo

Pazin, dne 12. junija 1907.

Predsjednik:
Dr. Dinko Trinajstić v. r.
Tajnik:
Fran Frankoš v. r. Blagajnik:
Fran Frankoš v. r. Blagajnik:
Matija Cucančić v. r.

PORUKE.

Č. g. A. B. — Zagreb. — Vaše izvješće od 12. t. m. nije moglo ući u broj od prošle srijede, jer dobivamo prije ono, što viđejste od dnevnog našeg novinskog izvještjalja. Živjeti!

Č. g. S. Č. — Ston. — Ono je pitanje vrlo važno, pa se ne da pretresti u malo redaka. Trebal bi, da ga svestrano obradite u podobu članka. Da ste nam zdravo!

Č. g. I. S. — Hvar. — Žao nam je, ali u ovom smislu već je bilo pisano u našem listu. Pošaljite nam što drugo. Bog i Hrvati.

Č. g. M. — Triesno. — Hvala!

Hrvatska tiskara (Dr. Krstelj i dr.) Vlastnik, izdavatelj i odgovorni urednik Josip Dregza.

— *Br. 1. ožujka 1907. —*

Unajmljuju se

dvie, liepe, prostrane sobe sa pokuštvom, u jednom od najlepših položaja u gradu. Tko želi, nek se obrati našem Uredništvu.

Potpisani časti se obznamiti p. n. obćinstvo, da je snabdjeven skladistički najljepši fotografijevi sprava (aparata) i sa svim nujzgrednim predmetima, potrebnim u fotografaksim svrhe. Ciene umjerene.

Prodavaju se školske knjige i raznovrsni kolledari.

Veliko skladističko igračka, galanterijske siničarje, predmeta iz terakote. Najljepši izbor parfumerija itd. itd. Cene umjerene.

Naručbe se opremaju svom pošpiješnošću.

ITALIJA EM

Javljam P. N. Obćinstvu da sam do koji dan naumio otvoriti u ovom gradu UZ MOJ DUČAN na kraju glavne ulice kod kazališta

Krojačnicu — — — i skladište robe za mužka odjeću.

Jamčim za dobre vrste robe, za elegantan kroj, kao i za tačnu izradu.

CENE UMJERENE.

Luigj Paladino, Šibenik.

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjizice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finansira trgovske poslove, obavlja inkaso, pohtanjuje i upravlja vrijednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i uz povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralka Dubrovnik - - - - -
Podružnica u Splitu i Zadru.

Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročni odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždržanja. Rezervacija srečaka i vrijednostni papiri бесплатно. Unovčenje kupona bez odštak.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragi kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

Banka Commerciale Triestina

prima:

*Uložke u krunam uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 1/4 %.
" " 15 " " 3 1/4 %.
" " 30 " " 4 1/4 %.*

*Uložke u zlatnim Napoleonima ili u engl. funtim.
(sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 %.
" " 30 " " 2 1/2 %.
" " 3 " " 3 %.*

NB. Za uložne listove sada u toku, novi kamatnik ulazi u krijept 15.og Novembra i 10.og Decembra o.g.; izdaje blagajinske doznačnice na donosicu sa škadanom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2 %.

Banko-Ziro i Tekuci račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještinskih računa, mjenica glasćih na Trst, Beč, Budimpeštu, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaća domicile svojih kreditara bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjizice na strednju uz dobit od 3 1/4 %.

Ötvára tekuce račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utvrđivanje mjenica na sva mesta inozemstva, odrezački i izrijebanh vrijednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim kreditarima doznačnice na Beč, Ausig, Bielitz, Brno, Budimpeštu, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovici, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Gorici, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavor, Linz, Olomuc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), Split, Pepilit, Tropau, Wamsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mesta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi Jork, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz umjereni kamatnjak.

Daje predajme na vrijednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladista Konturija (Contirungs-Lager).

Preuzimlje u pohranu i upravljanje:

U sobi sigurnosti, koja pruža najveći garantiju proti kojoj može pogubiti provale i vatreni koj je posvećen osobi nadzoru sa strane bankovnih organa, primaju se u pohranu vrijednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja istih.

Osiguraju vrijednost proti gubitkim žrlebanju.

Banka Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora

davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od ljiljanova mlijeka SAPUN

od BERGMANNA i Druga, Draždani i Tetšen na/L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od ljiljanova mlijeka da se lice oslobođi od sunšanih pjegica, da zadobije bijeli tein i nježnu boju. Preplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA ŠIBENIK.

SINGER

ŠIVAČI

STROJEVI

za sve moguće svrhe,

ne samo za industrialnu uporabu, već i za svako šivo u kućnoj ekonomiji, mogu se dobivati jedino kod nas.

Treba paziti da

se strojevi doba-
ve samo iz naših
dučana.

Svi se naši
ducani razpozna-
vaju po ovome
znaku.

SINGER i Dr. ANON. DRUŽTVO U ŠIVAČIM STROJEVIMA.

Skladištar i predstavnik u Šibeniku KARLO BAMBERGER, Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

Svoj k svome! — POZOR! — Svoj k svome!

Castim se javiti p. n. občinstvu, poštovanom svećenstvu, crkvama, bratovštinama, da sam otvorio u ovom gradu

TVORNICU VOŠTANIH SVIEĆA.

Kod mene dobit se mogu izvrstne, a već od mnogih priznate u svim veličinama svieće od pravog pečelinjeg voska, kao i finog crvenog tamjana.

Skava i najmanja naručba p. n. mušterija oprema se najspremnije, te se obvezujem obaviti njihove naloge u što kraćem roku, obvezom najpomnije izrade i uz najpovoljnije uvjete.

S veleštovanjem

VLADIMIR KULIĆ

Šibenik (Dalmacija) Glavna ulica.

JEDINA HRVATSKA TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA U ŠIBENIKU.

POZOR! ČITAJTE!

Pique

je najbolji cigaretni papir, podpuno izgori, ne sadržaje sastavina škodljivi zdravju, daje duhan preugodan mirluh, najveći uspjeh posljednih godina, mora biti predpostavljen od svih koji njužuju svoje zdravlje, zavoljen od svih pravili duhandžija i svak ga mora kušati. Kutija od 100 svežčića K. 5. Izključivi skladistar za političke kotare Šibenik, Knin i Benkovac. Gosp. ANTUN BOGIĆ u Šibeniku.

Pique

JADRANSKA BANKA

U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio,

Br. 5.

Vlastita zgrada.

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove: ekskomptuje mjenice, daje predjumove na vrijednostne papire, kao i na robe ležecu u javnim skladištima.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrste, devize, inozemni zlatni i srebreni novac, te banknote i unovčuje kupovne i izdrijebane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdaje doznačke na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukrcavanja.

Prima novac na štedioničke knjizice u tekući i giro račun.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsvajestejne uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteke kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

Svaki trgovac,
koji ne oglašuje
svoju robu, u-
stupa mjesto
svojim takmaci-
ma, koji oglas-
uju.

NOVO
ustanovljena
Hrvatska Tiskara
u Šibeniku
(ulica Stolne Crkve).

